

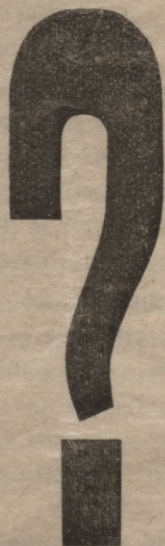
899
L 34

m/f

L
1407

IRBES

**Kamdēļ cilvēkam
rodas ļaunums
no cilvēka**

II. iespiedums.

**Rīgā, 1925.
Autora apgādībā.**

Iespiests Golta un Jurjana
« grāmatu spiestuvē »
Rīgā, Mārstaļu ielā Nr. 5.

0307070010

L. V. P.
In. 464279 ✓

~~_____~~ ~~_____~~

(28)

У

П

Irbes.

Kamdēļ cilvēkam rodas ļaunums no cilvēka?

Varbūt patiesi būtu labāk, ja es pavisam šo runu nebūtu noturējis. Ja fleites pūtējs dod skaistas skaņas, tad klausītājiem ir prieks, bet ja iznāk kautkādi, tad atstāj smīnu.

Lekcija jeb runa ir patiesība. Un lai Dievs pasargā no daudzrunāšanas. Un visu arī nevar izteikt ar valodu.

Man šoreiz jārunā, kamdēļ cilvēkam rodas ļaunums no cilvēka. Vai patiesībā maz vajadzētu runāt par ļaunumu, jo cilvēks cilvēkam dara labu. Es tomēr uzsvēršu, ka ļaunums ir. Ja mūsu zemē iebrūk ienaidnieks, tad mēs sakam — tas ir ļauns. Tāpat ir ļaunums, ja viens otru traucē darbā. Darbi arī atdalās, jo ir dienas darbi un nakts darbi.

Šai runai es pielikšu kā mērauklu to, ko es apzīmēšu par trešo. Vispirms es piegriezīšos literaturai. Literatura ir fantastiska un reāla. Ņemsim kā piemēru iz latvju tautas dainām bārenīti. Nekad karalim ar karalieni nav iznācis naidis, bet viņš vienmēr tiek dibināts uz trešo, uz bārenīti. Tāpat pasakās par 3 brāļiem nav ienaida starp 2 brāļiem, bet vienmēr vainīgs ir trešais brālis.

Tāpat, ja ņemtu piemēru no bībeles — Kainu un Ābeli. Kamēr viens gana avis un otrs ir zemkopis, naida nav. Bet kad nāca klāt upuri — trešais, tad radās naidis. Kristus patiesībā arī gribēja cilvēcei tikai labu. Bet vai viņš arī nebija itkā ļaucējs darbā? Viņš bija patiesi tas, kas noslēpumus ārdīja, bet pats dibināja vislielāko noslēpumu, kas nav vēl tagad izpētīts. Un Kristus nāve! Es būtu gatavs atdot rokas vai acis, bet neietu tik ātri nost no šīs pasaules. Arī Kristus nāvi es dibinu uz trešo. Kristus bija viens, zeme, pilatus bija otrs un trešais bija augšā — tēvs. Varētu arī teikt, ka Kristus bija viens, Dievs — otrs un pasaule un ļaudis trešais. Vai arī: viņš kā cilvēks bija viens, zeme otrs, bet ļaunums nāca no Dieva — trešais.

Iemilējušies cilvēki, piemēram, vienmēr uzsver pirmo mīlestību. Viņi nepielaiž atkrituma, viņi ir stipri.

Ir stāsts, varbūt tas ir vienkāršs stāsts, par ebreju, kas uzsver, ka nav skaistāka cilvēka pasaulē kā viņa sieva.

Tagad ņemsim piemēru no latviešu literatūras — «Indranus». Arī te var ņemt šādi: tēvs ar savu darbu ir viens, bet trešais nāk traucējums, tas ir viņa dēls, kas jauc visu to iekārtu.

Heinricham Senkevičam ir stāsts par podnieku Jermalu. Viņš dzīvojis viens pats savā būdīnā un atrod zēnu, noliktu pie viņa durvīm. Viņi strādājuši kopā līdz 14. gadam, bet tad nāk tēvs un atņem nost to. Nāca lūzums, zinama nelaime, kas nesa zēnam nāvi.

Varētu ņemt arī Deglava Lielo Lavīzi. Lielā Lavīze, varbūt, bij sabiedrībai neparasts tips. Viņai bij meitiņa Elizabete. Visu savu viņa dibina uz to, lai būtu atspaidis — 2. Bet kad Elizabete nāk lielāka, sāka iet skolā, tad notika lūzums: viņa redzēja, ka māte ir netīra. Lielā Lavīze redzēja meitas atkrišanu. Bērns bēga no mātes un saimnieks paslēpa to. Bet nu nāca traģedija — Lielā Lavīze nosala aukstumā.

Tālāk vēl es gribēju teikt par savaldīšanos. Kāds katordznieks bij notiesāts uz 12 gadiem katorgā un tādejādi kā tēvs atšķirts no savas ģimenes. Beidzot, iztīcis no katorgas laukā, viņš nāk noguris uz sādžu un redz: sēd pie galda sieva, bērni ir lieli, bet vēl redz ceturto. Viņam itkā stājas kautkas priekšā un saka: «Neej iekšā! Ja tu esi bijis 12 gadus nederīgs, tad neej». Un viņš neiet. Tāpat Tolstoja «Dzīvā mironī» barons nonāvējas, lai neietu jaukt sievas laimi.

Ir stāstiņš, kurš pirms kara nāca «Latvijas Vēstneša» feļetonā. Tur iet runa par 2 māsām. Viena māsa uz laukiem dzīvo, viņai ir mīļākais. Atbrauc no Rīgas māsa un, kā jau sieviete, cepurē. Iet pastaigāties, bet trijatā iedami sāk zobot, — ceļš nesaietas. Viņa, kā naivāka, sāk raudāt, un nu nāca lūzums — vecākā māsa pievīla. Ir daudz tādu stāstu.

Ņemsim piemērus ir vēstures, — Jānis Briesmīgais. Jānis Briesmīgais ir atzīmēts par ļaunu. Bet viņš bij tik varens, ka varēja visā savā briesmīgumā pie dzīru galda dot ģifti. Dēls bij gaišais, pabalstīts no ienaidniekiem, un nāca lūzums.

Nesim kā piemēru Mārtiņu Luteru. Viņš nesis patiesu reliģiju, atpestījis no visa, bet priekš istiem katoliem viņš paliks atkritējs.

Nav necik ilgi atpakaļ, kad brauca Nikolajs. Tēvs un māte atnākdami priecājās, ka redzējuši klātos sarkanos tepikus. Viņi bij laimīgi, jo bij redzējuši lielu prieku. Bet vēl nesen atpakaļ nāca cilvēki un teica, ka Nikolajs ir dumjš, viņš ir piedzēris. Tāpat Rasputins no vieniem tika skaitīts par svētu, bet nāca brīdis, kad teica, ka tas ir lielākais bezgodis.

Krievijā ir daudz mocekļu, kuŗi nāk taisni no garīdzniecības. Bet tagadējais mitropolīts Tichons saka, ka diezgan asiņis lietas. Viņš būtu itkā atkritējs, jo saka, ka mēs esam viens, valdība ir no Dieva — otrs, un negrib ātru nāvi.

Nesim Leņinu un Trocki. No vieniem viņš tiek uzskatīts par velnu, bet no otras kārtas, kas agrāk tika mocīti, — no zemākās kārtas — zaldatiem viņš tika dievināts.

Es gribētu kautko ņemt no tā laika nostāstiem. Nav ilgi atpakaļ, kad lielnieku laikā atbrauca pie manis zaldats un stāstīja, cik Krievijā dzīvojot netīri, kopā ar cūkām. Baznīcā esot pielīpušas silķu asakas, bet mēs gājām un iztīrījām. Priekš viņa tie bij trešie.

Tagad es gribētu sacīt par strādnieku. Strādnieks vienmēr tiek apzīmēts par tādu, kas iet pie darba devēja un ir paklausīgs. Manā zīmēšanas izstādē atnāk kāds strādnieks, gribēdams meklēt patiesību. Ja viņš nāk pie kunga un lūdz darbu, tad viņš ir paklausīgs. Bet ņesim šādu piemēru. Strādnieks sajūdzis zirgu, bet kungs saka — nav pareizi sajūgts. Strādnieks sajūt, ka ir pareizi sajūdzis. Ja to stāstītu trešais, viņš sviestu pātagu un ietu projām, bet kungam — pirmam viņš paklausa. Uzņēmējs ir cilvēks, kas kaut ko sakrājis, kam ir sava manta. Pie tā paša būtu vēl jāsaka par strādnieku. Zīmēdams ēdienu namā, es redzēju bālu strādnieku. Es prasu, kāpēc viņš neiet strādāt uz laukiem? Viņš atbild, ka tad ir nepatīkama sajūta, ka viņš vēl gribot redzēt brīvību. Nav ciešams, ka mūžīgi ir viens, kas aizrāda. Tāpēc viņš labāk ir apmierināts ar savu dzīvi, nekā kad būtu paēdis un nebrīvs.

Tad par Andrievu Niedru. Es beidzamā reizē, viņa prāvā, tiesā nebiju, bet lasīju avīzēs. Tur viņš uzsvēra, ka tas

darbs, ko viņš padarijis, bij vislielākais darbs, jo viņš bij sabiedriska darbinieks. Viņš uzsver, ka būtu gatavs saņemt mūža katorgu par to. Viņam darbs ir viens, bet mēs tiesātāji paliksim trešie.

Es vēl gribēju pastāstīt no sevis. Kad es biju maziņš, es spēlējos, krāvu mantiņas un runājos pie sevis; bet mana tante sēdējama vērpa un teica: «ko tu dīc, vai tu būsi mierā?» Toreiz es biju viņas traucētājs. Tagad es esmu liels un stiprāks, un es savā izstādē skaitu līdz simtam. Kad es esmu viens, tad es turpinu to pašu runāšanu un neviens nevar manis noklusināt.

Man ir atmiņas no skolas laikiem. Kad mēs brālēni bijām mājās, mēs bijām satīcīgi. Bet kad nonācām skolas telpās, tad mēs bijām naidnieki.

Mans tēvs vienmēr mēdza stāstīt, ka viņš, būdams jaunākais brālis, sastādīja ābeles, sastādīja visu, bet viņam nekas nepalika. Es negribu apvainot vecāko brāli, kuram palika māja, bet viņš nevarēja ciest trešā un mans tēvs tika izraidīts.

Pie manis atnāk kāda konservatorijas audzēkne un saka, cik slikti baznīcā dziedot. Es prasīju, vai viņa dziedājusi līdzī, un teicu, ka tad viņa bijusi trešā. Bet ja būtu dziedājusi līdzī, tad nedzirdētu sliktā.

Tad par zīmēšanu. Ja es kautko zīmēju, un ja man skatās virsū, tad es jūtu traucējumu. Uz tirgus sēdēja vecs vīriņš, un es viņu zīmēju. Es manu, ka salasās daudz cilvēku. Vecītim nosarka vaigi, jo es biju viņa traucētājs. Pagātnes un nākotnes zīmēšana glezniecībā nav pareiza. Viņai pieder tikai tagadne. Ir jāuzsver, ka tā glezniecība, kas ir zem literatūras jeb krīstīcisma, ir nelaimīga, ja viņa ir bez modeļa.

Mums ir 5 jūteklī: dzirde, redze, tausta, oža un garša. Futuristi saka, ka viņi zīmējot tā, kā var dzirdēt. Vai var teikt, ka akls var redzēt vai kurls var dzirdēt?

Vēl es gribēju sacīt par noteiktību. Vai ir vajadzīga noteiktība? Noteiktība ir vajadzīga, jo viss darbā ir noteikts, arī saule ir noteikta. Trešo es dibinu uz nenoteiktību.

Es vēl gribēju sacīt par gaiskuģošanu. Vai viņa ir priekš cilvēka laba? Viņa nav laba. Bet cilvēki tomēr cenšas uz to. Kādreiz ejot pa Merķeļa ielu, es redzēju, ka bērni rāpās gar malkas vedēja vāģīšiem, kamēr viens tika augšā. Un viņš pie-

rādīja, ka ir augstāks par citiem. Bet patiesībā gaiskuģniecība prasa vislielākos uduus.

Vēl es gribētu teikt kādus vārdus par darbu. Dažreiz saka, ka baznīcas laudis nestrādā, restorānu laudis nestrādā. Bet tomēr arī tie katrs savu darbu izpilda ar vislielāko darba mīlestību.

Tolstojs bija tas, kas bēga no visa, arī no ģimenes. Bet viņam mirstot bij traucējums.

Man palika nepatīkami, redzot mūsu lielo rakstnieku, Krišjāni Baronu, uzņemtu pirms nāves slimības gultā, kur viņš vēl nav nomiris. Arī te ir dībinams trešais. Tolstojs bēga no visa, bet Krišjānis Barons vēl palika trešā stadijā.

Kas nu patiesībā ir? Lai tiktu no visa tā vaļā, mēs nonākam pie Robinsona Krūziņa.

Es eju basām kājām un skrienu. Bet tie, kas iet lēnām, saka, lai es neskreju tik ātri, dažreiz ar humoru un dažreiz ar ļaunumu. Arī šeit pie savām kājām es dībinu trešo. Bērnībā man māte uzlika galvā lielu cepuri un teica, ja es nenesīšot, tad es dabūšot pērienu. Es tomēr, iziedams ārā, cepuri noņēmu nost.

Vislielākā laime cilvēkam būs ar Diogenu. Pie viņa pienāk lielais ķeizars, solīdams daudz ko, bet viņš atraida, lai noietu no saules.

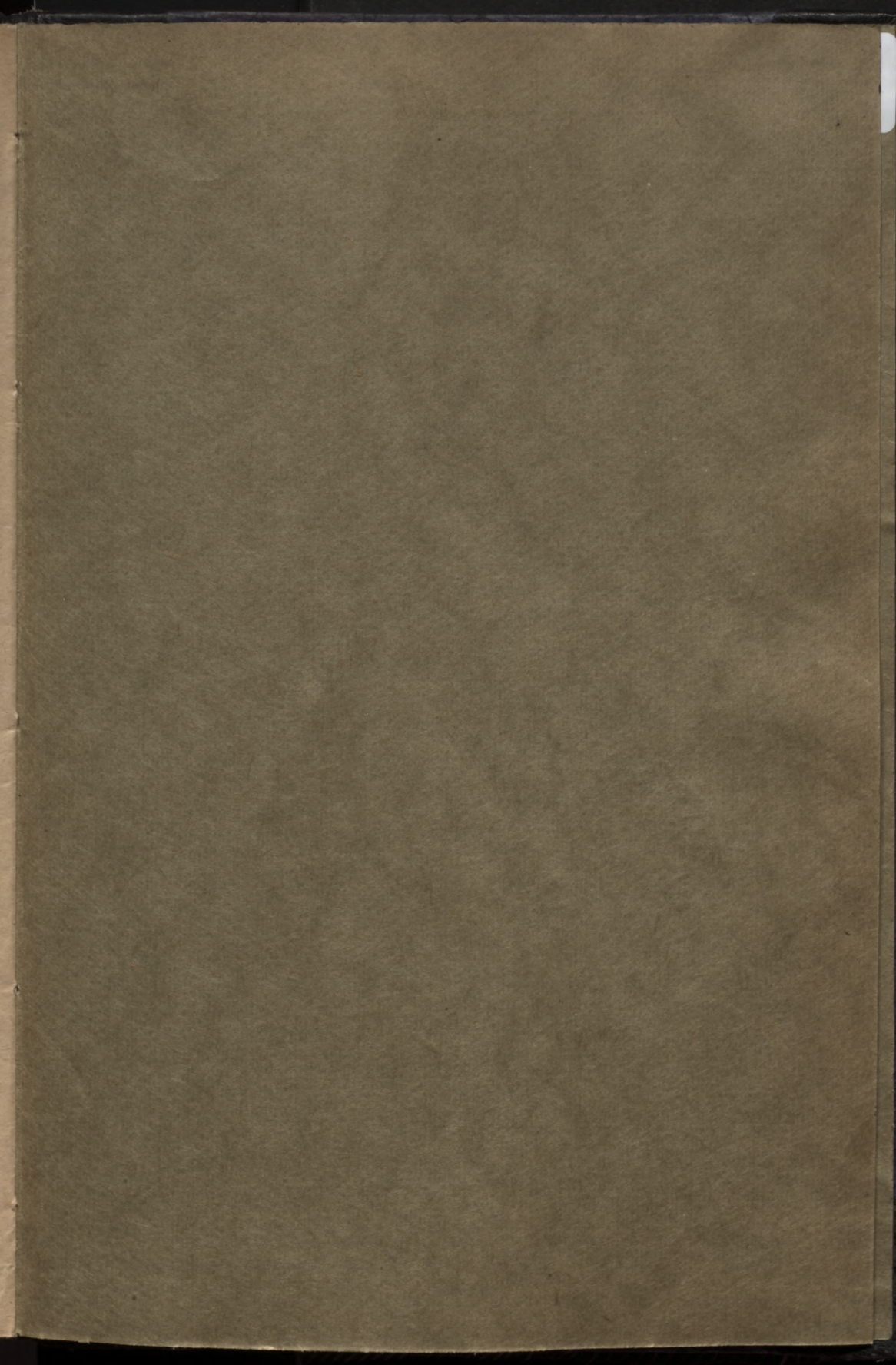
Beigās, kas mūs glābs no trešā? No trešā mūs glābs darbs, tas būtu viens, un īsta reliģija, tāda mīlestība, kāda bij Indranu mātei, tāda, kas var ziedot visu dēļ cilvēka. Cilvēkam ir uz mantas, bet tā nav īstā, tikai Indranu mātes mīlestība ir īstā.

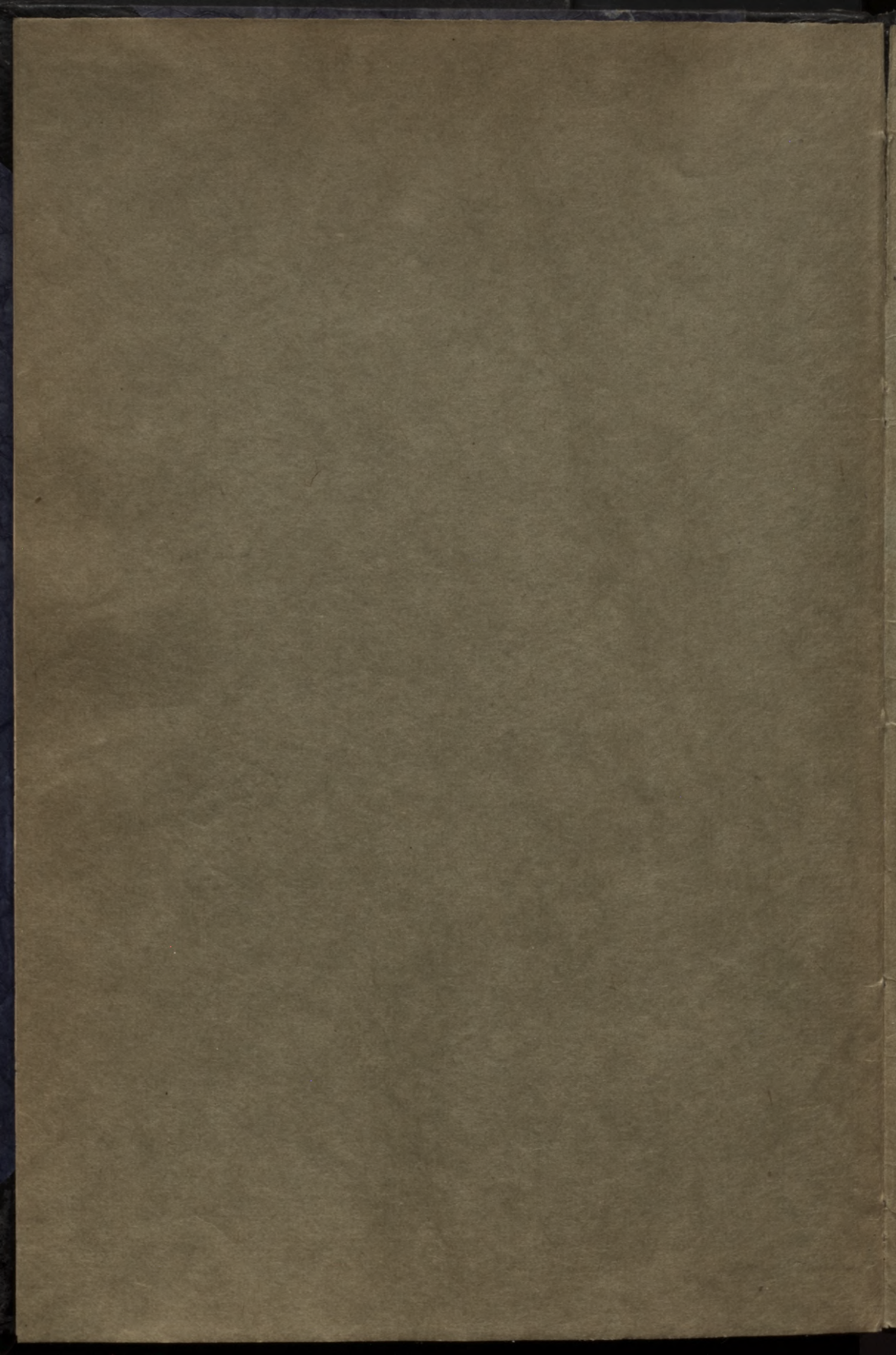

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

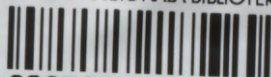
2375

24.ZEP.1925

LĀTVIJAS NĀCIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0307070010

200

San. 5.